

Norge foran os

Af Centerleder **Henning Jahn**
VASAC Center 3
Vestsjællands Amt i Danmark

Norge var igennem mange år mit faste opholdssted i ca. en måned om året. Baggrunden var dels at holde lidt ferie, men især at være med til at arrangere Vinterlege for udviklingshæmmede. Vinterlegene er et årligt tilbagevendende arrangement hvor ca. 500 udviklingshæmmede fra Danmark får mulighed for at stå på ski, kælke og opleve vinternorge og en del af den norske kultur.

Det var sjældent at vi på skisportsstedet mødte udviklingshæmmede fra Norge indtil det en dag gik op for os at det lokale fylke faktisk havde deres eget lille vinterlegearrangement i ugerne før vi ankom.

Vi fik knyttet kontakt til arrangørerne og etableret et samarbejde omkring brug af udstyr. Vi fik også lov til at have et par medarbejdere med på det norske arrangement, så vi kunne lade os inspirere.

Da jeg efterfølgende spurgte de to medarbejdere hvad de især havde fæstet sig ved, da de deltog i det norske arrangement var det der havde gjort det største indtryk at personalet havde en meget fin forståelse for at de var med som hjælpere og altid skulle «gå bag» den udviklingshæmmede eller «ved siden af». Aldrig foran!

Dette udsagn skal naturligvis forstås i overført betydning og relaterer sig til den holdningsmæssige praksis og den pædagogiske grundholdning, som var hos det ledsagende personale. Holdninger der er helt i overensstemmelse med et grundsyn, hvor respekten for det enkelte menneske også når det har et handicap er særdeles synligt. Det er også en praksis vi kender i Danmark og der er generelt gennemført mange omfattende uddannelses- og kursusprogrammer hvor der er arbejdet med holdninger og pædagogisk praksis ligesom vi med vore Servicelov har fået en langt større sikring af de udviklingshæmmedes rettigheder.

Egenkultur

Der hvor Norge og Danmark måske adskiller sig er der, hvor det handler om «at gå foran» eller at iscenesætte. Ikke at det ikke eksisterer i Norge, men snarere en påstand om at vi vægter det mere i Danmark.

Retten til egenkultur og muligheder for samvær med ligestillede har længe været et focuspunkt i Danmark i arbejdet med udviklingshæmmede. Landsforeningen Evnesvages Vel (LEV) som er den danske interesseorganisation gav et vink med en vognstang da den besluttede sig for at give de tre bogstaver LEV en ny betydning. I dag står LEV for Livskvalitet Egenkultur – Værdighed.

Retten til egenkultur skal naturligvis ikke forstås på den måde at de tilbud der er i samfundet ikke skal være tilgængelige for udviklingshæmmede og egenkultur må aldrig blive til en forståelse der reelt rummer isolation af en gruppe af mennesker med handicap. Egenkultur skal blot være en ekstra dimension eller mulighed for en gruppe af mennesker. Mærkeligt nok er de udviklingshæmmedes ret til egenkultur almindeligt accepteret i Danmark, mens visse politiske partier i Danmark nærmest har den opfattelse at mennesker med en anden kulturel baggrund som flygtninge og indvandrere skal tvinges til at overskride hvad der for dem er tabuer.

At gå foran, at iscenesætte, at arbejde med egenkultur dyrkes i stor stil i Danmark. Oftest er det personale fra botilbud og eller arbejdstilbud der sætter sig sammen og skaber rammer for samvær mellem udviklingshæmmede. Der findes utallige konstruktioner, foreninger, arrangementer og festivaler, hvor udviklingshæmmede kan opleve og have samvær med ligestillede. Sølundfestivalen, Melodi Grand Prix for brugerbands, Maria Magdalene festivalen, Sjællandsfestivalen, Vinterlege for udviklingshæmmede, Sansesfestivalen, TV Glad, Tour de Bornholm for blot at nævne nogle få af de der rager op i landskabet for så er der jo også de mange mindre ting der arrangeres lokalt.

Som jeg tidligere har nævnt har der aldrig været sat spørgsmålstegn ved om udviklings-

▲ Glade dansker på Vinterleker i Norge.

hæmmede havde retten til egenkultur. Det kan jo så meget mere undre når vi befinder os i landet hvor normaliseringsprincippetets fader N.E. Bank Mikkelsen er født. Faktisk er jeg nok også helt overbevist om at Bank Mikkelsen ville have støttet alle initiativer, der kunne sikre udviklingshæmmedes egenkultur så længe de ikke medførte begrænsninger i deres rettigheder eller adgang til at benytte sig af samfundets almindelige tilbud.

Nå, denne artikel skulle jo handle om Norge set fra Danmark og her vil jeg lige vende tilbage til udsagnene fra de medarbejdere der deltog i det norske vinterlegearrangement. De nævnte nemlig en ting mere. De fortalte at afterskiing og festerne var knapt så vilde og løsslupne som når vores Vinterlege festede igennem.

Man skal naturligvis ikke generalisere, men er det mon sådan at det vi i Danmark kalder de puritanske Norge titter frem når det handler om mennesker der er udviklingshæmmede. Er der alligevel en utalt beskyttelse mod visse dele af livets sider. Jeg ved det ikke!

Ikke bare uteaktiviteter selv om en er på Vinterleker.

Norge foran os

«Norge foran os» skrev jeg som et åbent spørgsmål engang i en artikel i det danske tidskrift UDVIKLING. Baggrunden for artiklen var et studiebesøg jeg havde aflagt i Bergen sammen med en gruppe forstandere fra botilbud i Vestsjællands Amt.

Spørgsmålet var ment som et åbent spørgsmål, men jeg skal da ikke lægge skjul på at jeg var imponeret og stadig er det over de tiltag der sket i Norge for at sikre udviklingshæmmedes rettigheder og for at skabe ordentlige levevilkår for udviklingshæmmede. Hvis jeg skal fremhæve noget så er det bl.a. boligområdet, hvor de oplysninger jeg har tilvejebragt viser en flot og høj boligstandard.

For nylig deltog jeg i en konference med deltagere fra Norge, Sverige, Finland, Island og Danmark om EU's ungdomsprogram, der jo også omfatter udviklingshæmmede. En rundspørge viste at alle repræsentanter fra de øvrige lande mente at Danmark er længst fremme i arbejdet med udviklingshæmmede.

Den konklusion er jeg ikke udelt enig i for som jeg nævnte tidligere mener jeg at boligstandarder er langt højere i Norge og så har Norge nemlig også noget som er stort set ikke eksisterende i Danmark. Det drejer sig om forskning og dokumentation, hvor der i Norge er et miljø for dette og nogle af de mest fremragende folk indenfor området. Her bliver jeg for alvor misundelig, men forståelsen for vigtigheden af forskning i arbejdet med udviklingshæmmede kommer vel også til Danmark en dag.

Er Norge så foran os er nok i virkeligheden et spørgsmål der ikke kan besvares med et ja eller nej. Det er meget mere nuanceret. Der er forskelle i den takt de to lande udvikler deres tilbud til udviklingshæmmede og så er der nok forskelle på hvilke områder der vægtes på et givent tidspunkt i de to lande. Det vigtige er jo nok i den sidste ende at et samarbejde på nordisk plan fortsat rummer en god ramme for gensidig inspiration.